

CONSIDERAȚII ASUPRA RESPONSABILITĂȚILOR DE SECURITATE ALE UE ȘI ALE NATO

Colonel (r.) dr. Romică CERNAT

*Ministerul Apărării Naționale
DOI: 10.55535/GMR.2022.3.08*

Încă de la înființare, cele două organizații, Alianța Nord-Atlantică (NATO) și Uniunea Europeană (UE), au acționat pentru găsirea celor mai eficiente modalități, adaptate la mediul internațional în continuă schimbare, în scopul îndeplinirii misiunilor lor de bază și al menținerii unei relații transatlantice puternice.

UE, în special după sfârșitul Războiului Rece, a făcut progrese însemnate în direcția realizării și consolidării unei politici de apărare comune, precum și a mijloacelor necesare pentru implementarea acesteia în concordanță cu interesele ei de securitate.

Pe timpul rezolvării unor crize de securitate în Europa, dar și în afara acesteia, au ieșit în evidență anumite diferențe între SUA și anumiți aliați, unii membri atât ai NATO, cât și ai UE, cu privire la acțiunile necesare pentru realizarea responsabilităților de securitate.

Diferențele dintre cele două părți au fost reprezentate, în principal, de evaluarea amenințărilor, de instituțiile implicate în luarea deciziei de declanșare a acțiunilor militare, de necesarul de capacități militare, precum și de existența unui raport optim între mijloacele politice și cele militare pentru rezolvarea crizelor și ponderea cheltuielilor militare în produsul intern brut. Cu toate acestea, măsurile luate la nivelul UE nu au fost întotdeauna cele mai adecvate pentru dezvoltarea de capacități militare credibile și pentru acțiuni militare independente în crize în care Alianța, ca întreg, nu este implicată.

Cuvinte-cheie: capacități de apărare, provocări de securitate, politică de apărare, gestionarea crizelor, securitate europeană.

INTRODUCERE

Tendențele strategice înregistrate în ultimii ani ilustrează acumularea unui potențial substanțial de reconfigurare a relațiilor dintre actorii cu interese globale, cu efecte directe asupra stabilității și predictibilității sistemului internațional, iar revitalizarea competiției strategice globale confirmă tranziția spre o nouă paradigmă de securitate. (Strategia Națională de Apărare a Țării, 2020, p. 17). Acest articol abordează câteva aspecte și întrebări esențiale pentru dezbaterea privind securitatea europeană și viitorul unei relații transatlantice robuste, astfel: Care este evoluția relațiilor UE-NATO, în special în domeniul securității?, Care sunt responsabilitățile specifice de securitate ale UE și ale NATO și care este relația dintre cele două organizații?, Care sunt diferențele dintre UE și NATO privind responsabilitățile de securitate?, Care este strategia Uniunii Europene și a NATO privind răspunsul la amenințări?, Este Uniunea Europeană un furnizor de securitate?, Rezolvă UE provocările privind forțele și capabilitățile?

Atât NATO, cât și Comunitatea Europeană (CE), actualmente UE, și-au avut originea în eforturile de după cel de-Al Doilea Război Mondial pentru a aduce stabilitate în Europa. Scopul inițial al NATO a fost acela de a oferi apărare colectivă printr-o garanție de securitate reciprocă pentru Statele Unite și aliații săi europeni și de a contrabalansa potențialele amenințări din partea Uniunii Sovietice. Scopul CE a fost de a oferi stabilitate politică membrilor săi prin garantarea democrației și a piețelor libere. Statele Unite au susținut puternic atât NATO, cât și CE/UE, pe baza convingerii că stabilitatea în Europa generează consolidarea democrației, aliați militari de încredere și parteneri comerciali puternici. Evoluția NATO și a UE după prăbușirea Uniunii Sovietice, în 1991, a adus cu ea o anumită divergență între Statele Unite și câțiva dintre aliații săi cu privire la responsabilitățile de securitate ale celor două organizații. (Archick, Gallis, 2008, p. 1). Aceste diferențe se centrează pe evaluarea amenințărilor, a instituțiilor de apărare și a capabilităților militare.

Scopul inițial al NATO a fost acela de a oferi apărare colectivă printr-o garanție de securitate reciprocă pentru Statele Unite și aliații săi europeni și de a contrabalansa potențialele amenințări din partea Uniunii Sovietice. Scopul CE a fost de a oferi stabilitate politică membrilor săi prin garantarea democrației și a piețelor libere.

Diferențele principale ale PESA față de IESA au constat în efortul de a asigura o mai mare independență față de tutelajul și îndrumarea NATO în cazul în care Statele Unite ar exprima reticență în a se implica într-o criză. Conflictul din Kosovo (1999) a impulsionat mai mult acest efort, după ce majoritatea membrilor UE din NATO au recunoscut că nu dispun încă de forțe expediționare adecvate pentru gestionarea crizelor.

De zeci de ani, Statele Unite și UE (și instituțiile sale predecesoare) au menținut legături diplomatice și economice. Declarația Transatlantică din 1990 privind relațiile SUA-UE a stabilit principiile pentru o mai bună consultare, de aici decurgând o serie de reuniuni la nivel înalt și reuniuni ministeriale. (European Parliament, 1990).

În 1990, după invazia Irakului în Kuwait, unele guverne europene – având în frunte Franța – au concluzionat că nu aveau capacitățile militare necesare pentru a răspunde în afara zonei de responsabilitate a Tratatului Atlanticului de Nord la amenințările situate la distanțe mari. În consultare cu Statele Unite, ele au agreeat să înființeze Identitatea Europeană de Securitate și Apărare (IESA/ESDI) în interiorul NATO, care ar permite să se consulte între ele și cu NATO asupra răspunsului la o amenințare. Statele Unite au solicitat ca IESA să nu dublice structurile NATO, cum ar fi comandamentele sau personalul de planificare, ci, mai degrabă, „să împrumute” structuri NATO pentru planificarea și desfășurarea de operații. În perioada 1994-1996, NATO a sprijinit pașii pentru a construi o IESA care să fie „separabilă, dar nu separat” de NATO, pentru a oferi aliaților europeni abilitatea de a acționa în crize în care NATO, ca întreg, nu este angajat. (Archick, Gallis, lb.).

În perioada 1998-1999, UE a adoptat IESA cu majoritate exclusiv pentru Uniune și a început să o transforme într-o Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA/ESDP), având în vedere o definiție mai amplă, prin aranjamente mai detaliate, pentru ca europenii să împrumute mijloacele NATO pentru „misiunile Petersberg” (managementul crizelor, operațiile de menținerea păcii, căutare și salvare și asistență umanitară). (Petersberg Declaration, 1992, p. 6). Diferențele principale ale PESA față de IESA au constat în efortul de a asigura o mai mare independență față de tutelajul și îndrumarea NATO în cazul în care Statele Unite ar exprima reticență în a se implica într-o criză. Conflictul din Kosovo (1999) a impulsionat mai mult acest efort, după ce majoritatea membrilor UE din NATO au recunoscut că nu dispun încă de forțe expediționare adecvate pentru gestionarea crizelor. (Ib., p. 6). PESA trebuia să confirme că NATO și UE au obiective de bază comune și că securitatea transatlantică și relațiile politice vor fi consolidate, nu slăbite, prin dezvoltarea acestui pilon al Uniunii Europene.

Toți membrii UE își exprimă dorința de a dezvolta un NATO puternic, având în frunte SUA. Cu toate acestea, există controverse cu Statele Unite cu privire la modul în care sau dacă trebuie implicate instituțiile internaționale, cum ar fi ONU, în crizele internaționale. (Hunter, 2002, pp. 74-75). Există, de asemenea, dezacorduri cu privire la importanța acordată instrumentelor politice versus cele militare în rezolvarea acestor crize. Aceste dispute au alimentat pretențiile europene de a dezvolta o PESA mult mai independentă. Tratatul de la Lisabona (Tratatul privind Uniunea Europeană/TUE) impune statelor membre să pună la dispoziție (articolul 42 alineatul (1)) și să îmbunătățească progresiv (articolul 42 alineatul (3)) capacitățile lor militare. (Treaty of Lisbon, 2007, p. C306/34).

Statele Unite susțin că PESA trebuie să fie în coordonare strânsă cu NATO, având în vedere numărul mare de state care sunt membre atât ale NATO, cât și ale UE, precum și resursele de apărare europene limitate. Problemele ridicate în dezbaterile din 1990 privind securitatea europeană rămân esența dezbaterii și astăzi. (Archick, Gallis, p. 2), iar începând cu anul 2014, dar și în 2022, Statele Unite și UE au impus sancțiuni asupra Rusiei ca răspuns la anexarea Crimeii, ce aparține Ucrainei, și declanșarea războiului împotriva Ucrainei.

STRATEGIA UNIUNII EUROPENE PRIVIND RĂSPUNSUL LA AMENINȚĂRI

Tratatul de la Maastricht (1992) i-a conferit Uniunii Europene o Politică Externă și de Securitate Comună (PESC), în 1993, prin care statele membre au adoptat politici comune, au întreprins acțiuni comune și au urmărit strategii coordonate în domenii în care pot ajunge la un consens. Izbucnirea ostilităților din Balcani, la începutul anilor '90, și instrumentele limitate ale UE de a răspunde crizei au convins liderii europeni că Uniunea ar trebui să-și consolideze capacitatea de a acționa colectiv în domeniul politicii externe. Zeci de ani, încercările UE de a promova o astfel de integrare politică au fost subminate de preocupările statelor membre cu privire la protejarea suveranității naționale și a diferitelor prerogative referitoare la politica externă.

Cele mai multe guverne aliate au susținut că SUA pun un accent excesiv pe mijloacele militare în raport cu cele politice pentru

Statele Unite susțin că PESA trebuie să fie în coordonare strânsă cu NATO, având în vedere numărul mare de state care sunt membre atât ale NATO, cât și ale UE, precum și resursele de apărare europene limitate. Problemele ridicate în dezbaterile din 1990 privind securitatea europeană rămân esența dezbaterii și astăzi.

Dezbaterea aliată privind atacul preemptiv, angajamentul în afara zonei de responsabilitate și „legitimizarea” operațiilor militare a fost generată de voința SUA de a evita procedurile greoaie de luare a deciziilor în cadrul Alianței. Administrația a considerat că acțiunile militare ale NATO ar trebui să fie în mare parte desfășurate de „coaliții de voință”.

a contracara o amenințare. În general, ele consideră că acțiunea militară trebuie să fie rezultatul unei asumări multilaterale a răspunderii. Dezbaterea aliată privind atacul preemptiv a fost afectată de decizia SUA de a rezilia inspecțiile ONU referitoare la armele de nimicire în masă (ANM) și de a declanșa, în martie 2003, războiul împotriva Irakului. UE recunoaște responsabilitatea principală a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite pentru menținerea păcii și a securității internaționale.

Refuzul inițial al Franței, Germaniei și Belgiei pentru a aproba Turciei asistență militară din partea NATO, în februarie 2003, ca anticipare a unui posibil atac al Irakului, a divizat profund Alianța. Majoritatea aliaților au spus atunci și încă susțin că o rezoluție a ONU este o condiție necesară, ori de câte ori este posibil, pentru o acțiune militară a NATO. Incapacitatea administrației SUA de a identifica ANM în Irak a condus la reînnoirea revendicării în rândul aliaților europeni că opoziția lor a fost corectă și că ar trebui să fie obținută o autorizare a ONU pentru operațiile NATO. (Archick, Gallis, p. 3).

Europenii rămân prudenți la argumentele care justifică depășirea granițelor și recurgerea la acțiuni militare. Înființarea Organizației Națiunilor Unite, în 1946, sub conducerea SUA, a fost un mijloc de a se asigura că opinia publică și diplomatică internațională ar putea fi convinsă să contribuie la conștientizarea înțelegerii unui pericol iminent și a modului de a răspunde la acesta.

Dezbaterea aliată privind atacul preemptiv, angajamentul în afara zonei de responsabilitate și „legitimizarea” operațiilor militare a fost generată de voința SUA de a evita procedurile greoaie de luare a deciziilor în cadrul Alianței. Administrația a considerat că acțiunile militare ale NATO ar trebui să fie în mare parte desfășurate de „coaliții de voință”. În acest sens, aliații, dintre care numai un număr mic au forțe expediționare capabile să susțină conflicte de intensitate ridicată, ar trebui să utilizeze coaliții ale statelor membre care sunt de acord cu existența amenințării și au mijloacele de a o contracara. (Ib., p. 4). Majoritatea aliaților europeni consideră că aceste „coaliții de voință” subminează solidaritatea Alianței și principiul de luare a deciziei pe baza consensului. Sprijinul lor pentru principiul consensului se centrează pe dorința de a menține solidaritatea politică pentru măsuri controversate. (Clark, 2001, pp. 164, 176-178, 215-219,

224-225, 249-256). Evenimentele globale recente au demonstrat că puterea de influență europeană prin folosirea mijloacelor necoercitive are limitări.

Liderii UE au considerat PESA ca unul dintre proiectele necesare parcursului spre integrarea europeană. Țări precum Marea Britanie, Italia și Spania au considerat că asigurarea suplimentară de echipamente militare durabile și mai performante va oferi aliaților europeni un rol mai important în procesul de luare a deciziilor în Alianță. Statele membre noi ale UE din Europa Centrală și de Est, cum ar fi Polonia și cele trei state baltice, au sprijinit PESA, dar au susținut că aceasta nu trebuie să diminueze rolul NATO sau pe cel al legăturii transatlantice. Germania, având în vedere dimensiunea și puterea sa economică, a fost considerată critică pentru succesul PESA, dar, în mare parte, a jucat un rol destul de pasiv în dezvoltarea PESA. Franța a avut în mod tradițional intenția de a dezvolta o Identitate Europeană de Apărare mai autonomă. (Archick, Gallis, p. 18). În același timp, Franța a afirmat că UE ar trebui să dezvolte o structură proprie completă de comandă și planificare. Oficiali din SUA au susținut că o astfel de structură ar rivaliza cu structura amplă de planificare a NATO și ar fi o dublare ineficientă a resurselor. (Mehta, 2018, pp. 1-3).

După 11 septembrie 2001, UE s-a confruntat cu intenția de a extinde domeniul PESA pentru a include combaterea amenințărilor teroriste externe sau a altor noi provocări, cum ar fi combaterea proliferării ANM. Descrierea „misiunilor Petersberg” în textul noului tratat agreat privind reforma UE (Tratatul de la Lisabona) prevede că: „toate aceste misiuni pot contribui la lupta împotriva terorismului” (NATO and the European Union, 2008), iar mulți analiști afirmă că această exprimare ar extinde în mod eficient „misiunile Petersberg” pentru a include combaterea terorismului.

În urma atacului terorist cu bombe din 11 martie 2004, din Spania, liderii Uniunii Europene au emis o nouă „Declarație privind combaterea terorismului”. În noiembrie 2004, oficialii UE au elaborat un plan mai detaliat pentru a consolida capacitățile militare și civile ale UE de a preveni și proteja atât forțele UE, cât și populația civilă de atacurile teroriste și de a perfecționa abilitățile Uniunii de a gestiona consecințele unui atac terorist.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

După 11 septembrie 2001, UE s-a confruntat cu intenția de a extinde domeniul PESA pentru a include combaterea amenințărilor teroriste externe sau a altor noi provocări, cum ar fi combaterea proliferării ANM. Descrierea „misiunilor Petersberg” în textul noului tratat agreat privind reforma UE (Tratatul de la Lisabona) prevede că: „toate aceste misiuni pot contribui la lupta împotriva terorismului”, iar mulți analiști afirmă că această exprimare ar extinde în mod eficient „misiunile Petersberg” pentru a include combaterea terorismului.

Agresiunea militară neprovocată și nejustificată a Rusiei împotriva Ucrainei, din 24 februarie 2022, încalcă grav dreptul internațional și principiile Cartei ONU și subminează securitatea și stabilitatea la nivel european și mondial. Războiul de agresiune al Rusiei constituie o mișcare tectonică în istoria europeană. Confruntată cu instabilitate, competiție strategică și amenințări la adresa securității tot mai mari, Uniunea Europeană trebuie să ia noi măsuri decisive în direcția consolidării suveranității europene și a autonomiei.

În general, criticii PESA au susținut că aceasta va însemna o influență mai mică pentru Statele Unite în Europa. Aceștia sugerează că eventuala dezvoltare în cadrul NATO a unor „nuclee UE” – exprimând poziții pre-negociate, comune ale UE – ar putea complica procesul decizional al Alianței și ar putea reduce posibilitățile de manevră ale Washingtonului.

După am menționat, planurile UE pentru forța sa de reacție rapidă depind de dubla sau tripla subordonare a forțelor care au fost deja destinate NATO sau altor unități multinaționale, astfel creându-se posibilitatea de a depozita NATO de forțele de care ar fi putut avea nevoie dacă o criză mai mare ar apărea ulterior întrebuintării de către UE. (Archick, Gallis, p. 19).

Uniunea Europeană este un partener unic și esențial pentru NATO, împărtășește aceleași valori și îndeplinește roluri complementare, coerente și de consolidare reciprocă în apărarea păcii și securității internaționale. NATO și EU vor întări parteneriatul strategic, vor accentua consultările politice și vor dezvolta cooperarea pe probleme de interes comun inclusiv în domeniul militar. Dezvoltarea de capacități coerente și de consolidare reciprocă, evitând în același timp duplicările inutile, este cheia eforturilor comune pentru a face zona euroatlantică mai sigură. (NATO Strategic Concept, 29 iunie 2022, pp. 1, 10).

Agresiunea militară neprovocată și nejustificată a Rusiei împotriva Ucrainei, din 24 februarie 2022, încalcă grav dreptul internațional și principiile Cartei ONU și subminează securitatea și stabilitatea la nivel european și mondial. Războiul de agresiune al Rusiei constituie o mișcare tectonică în istoria europeană. Confruntată cu instabilitate, competiție strategică și amenințări la adresa securității tot mai mari, Uniunea Europeană trebuie să ia noi măsuri decisive în direcția consolidării suveranității europene și a autonomiei.

În decembrie 2021, UE a hotărât să își asume o responsabilitate mai mare pentru propria sa securitate, iar în domeniul apărării, va urma o direcție strategică de acțiune și își va mări capacitatea de a acționa în mod autonom. Consiliul European a convenit să: crească substanțial cheltuielile de apărare; impulsioneze investițiile în cooperare ale statelor membre în proiecte comune și în achiziții publice comune de capacități de apărare; investească mai mult în capacitățile

necesare pentru desfășurarea întregii game de misiuni și operații și să ia măsuri pentru consolidarea și dezvoltarea industriei de apărare. De asemenea, UE trebuie să se pregătească adecvat pentru provocările emergente cu evoluție rapidă, prin: protejarea împotriva războiului hibrid din ce în ce mai intens; consolidarea dimensiunii de securitate și apărare a industriilor și activităților spațiale și accelerarea eforturilor actuale de sporire a mobilității militare în întreaga Uniune Europeană. (The European Council, 2022, pp. 1-5).

UNIUNEA EUROPEANĂ – FURNIZOR DE SECURITATE

De zeci de ani, în cadrul UE au avut loc discuții cu privire la crearea unei politici comune de securitate și apărare. Eforturile anterioare ale UE de a crea o dimensiune de apărare au fost subminate de preocupările de suveranitate națională ale statelor membre și de temerile că o capacitate de apărare a UE ar compromite NATO și relația transatlantică. Cu toate acestea, ezitarea SUA, la începutul anilor '90, de a interveni în conflictele balcanice a favorizat crearea unui pilon de apărare al UE. (Archick, Gallis, p. 11).

Perfecționarea capacităților militare europene a fost dificilă, având în vedere mai ales faptul că, mai mulți ani, bugetele europene de apărare s-au menținut la același nivel sau au fost în scădere. Există lacune grave de capacități în sistemele strategice de transport aerian și naval, de comandă și control, informații și alți multiplicatori de forță. De asemenea, un procent relativ scăzut de forțe europene poate fi desfășurat pentru operații expediționare. O soluție poate fi punerea în comun a mijloacelor de către mai multe state membre și dezvoltarea capacităților naționale de nișă ca modalități posibile de a sprijini eliminarea deficitelor militare europene.

În 2004, UE a înființat Agenția Europeană de Apărare (AEA) pentru a contribui la coordonarea politicii de apărare și de achiziții publice într-un efort de eficientizare suplimentară a fondurilor europene de apărare. Recent, mulți oficiali ai UE și lideri naționali au sprijinit majorarea cheltuielilor pentru apărare și au pledat pentru o integrare avansată a apărării UE. Astfel de apeluri au fost determinate atât de noile provocări de securitate cu care se confruntă Europa, inclusiv resurgența Rusiei, cât și de dorința de a consolida proiectul UE

Perfecționarea capacităților militare europene a fost dificilă, având în vedere mai ales faptul că, mai mulți ani, bugetele europene de apărare s-au menținut la același nivel sau au fost în scădere. Există lacune grave de capacități în sistemele strategice de transport aerian și naval, de comandă și control, informații și alți multiplicatori de forță.

PSAC a urmărit îmbunătățirea capacității UE de a răspunde crizelor de securitate și de a dezvolta capacitățile militare europene. UE a creat trei organisme de luare a deciziilor în domeniul apărării, o forță de reacție rapidă și „grupuri de luptă” multinaționale.

ca urmare a Brexit-ului. În același timp, există diferențe fundamentale în rândul țărilor membre ale UE despre modalitatea cea mai bună de gestionare a relațiilor cu Rusia pe termen lung. (The Council of The European Union, 2021, pp. 1-6).

Deficiențele în capacitățile de apărare europene evidențiate de campania aeriană din Kosovo, în 1999, au dat un nou impuls PESA. (Hunter, pp. 3, 10, 23, 30, 115, 121, 130). Liderii UE au sperat că PESA va asigura motorul principal militar pentru PESC, un proiect care viza intensificarea integrării politice a UE și amplificarea ponderii UE în afacerile mondiale. Ei au sperat, de asemenea, că PESA va oferi statelor membre ale UE mai multe opțiuni pentru a face față crizelor viitoare. Majoritatea membrilor au insistat ca PESA să fie în interiorul NATO – așa cum au agreat și decidenții politici din SUA – și că eforturile UE de a realiza capacități de apărare mai robuste ar trebui să le consolideze pe cele ce aparțin Alianței. (Archick, Gallis, p. 12).

Din 1999, cu un impuls politic inițial din partea Marii Britanii și a Franței, UE a acționat pentru a dezvolta o Politică de Securitate și Apărare Comună (PSAC). PSAC a urmărit îmbunătățirea capacității UE de a răspunde crizelor de securitate și de a dezvolta capacitățile militare europene. UE a creat trei organisme de luare a deciziilor în domeniul apărării, o forță de reacție rapidă și „grupuri de luptă” multinaționale. Astfel de forțe ale UE nu sunt o „armată UE” permanentă, ci, mai degrabă, un inventar de trupe și mijloace, la niveluri adecvate de pregătire de luptă, care pot fi extrase din forțele naționale existente pentru operațiile UE. Operațiile PSAC se concentrează pe misiuni precum menținerea păcii, managementul crizelor și asistență umanitară. Multe misiuni PSAC, până în prezent, au fost în natură, necombatante mai degrabă decât specifice luptei armate. UE este sau a fost implicată în misiuni PSAC în regiuni care se întind din Balcani și Caucaz în Africa și Orientul Mijlociu.

Franța și alte câteva țări au susținut în mod tradițional un pilon de apărare mai independent al UE. Mulți oficiali francezi au pledat mult timp că UE ar trebui să fie preocupată pentru a contrabalansa Statele Unite pe scena internațională și au considerat PESA un mijloc pentru consolidarea credibilității politice a UE. (Ib., p. 12).

Sprijinul NATO pentru PESA și pentru utilizarea mijloacelor NATO în operațiile conduse de UE a fost condiționat, din 24 aprilie 1999, de trei „limitări fundamentale”, consemnate în articolul 9 din Comunicatul summitului de la Washington: fără decuplare de NATO. PESA trebuie să complementeze NATO și să nu amenințe indivizibilitatea securității europene și nord-americane; nicio duplicare a structurilor de comandă NATO sau a resurselor la nivel de Alianță și nicio discriminare pentru țările europene membre ale NATO care nu sunt membre ale UE. (NATO, 1999, p. 3). Membrii NATO care nu sunt membri ai UE au fost îngrijorați că vor fi excluși de la elaborarea și participarea UE la PESA, în special în cazul în care li se va cere să aprobe „împrumutarea” mijloacelor NATO de către UE.

Odată cu inițierea conceptului de *grup de luptă*, UE a început să creeze aceste noi unități de luptă, formate din diferite structuri, fiind gata de luptă pentru o perioadă de până la șase luni. (European Council, 2013, p. 2).

La summitul de la Helsinki, din decembrie 1999, UE și-a anunțat „determinarea de a dezvolta o capacitate autonomă pentru luarea deciziilor și în cazul în care NATO, ca întreg, nu este angajat să lanseze și să desfășoare operații militare conduse de UE ca răspuns la crizele internaționale”. La Helsinki, UE a decis să stabilească un cadru instituțional pentru luarea deciziei în interiorul PESA și o forță de reacție rapidă în valoare de 60.000 de combatanți cu „Obiectivul Principal” de a fi pe deplin operațională până în 2003. Această forță urma să fie desfășurată în termen de până la 60 de zile pentru cel puțin un an și capabilă să exercite întreaga gamă de „misiuni Petersberg”, fără a fi o „armată UE” permanentă. (The European Council, 1999). De fapt, din forțele naționale existente vor fi identificate trupele și mijloacele aflate la niveluri adecvate de pregătire, în vederea intervenției pentru întrebuintarea lor de către UE. (Archick, Gallis, p. 13).

Se poate susține că Brexit-ul ar putea genera, probabil, o mai strânsă cooperare a UE în domeniul apărării, deoarece Marea Britanie s-a opus în mod tradițional anumitor măsuri – cum ar fi un comandament militar al UE –, considerând că ar afecta prea mult suveranitatea națională sau postura NATO ca principal garant al securității europene.

La summitul de la Helsinki, din decembrie 1999, UE și-a anunțat „determinarea de a dezvolta o capacitate autonomă pentru luarea deciziilor și în cazul în care NATO, ca întreg, nu este angajat să lanseze și să desfășoare operații militare conduse de UE ca răspuns la crizele internaționale”.

În ceea ce privește partea instituțională, UE a înființat trei noi organisme de luare a deciziilor în domeniul apărării pentru a susține, conduce și implementa PESA. Acestea sunt: Comitetul Politic și de Securitate, Comitetul Militar și personalul militar. UE a stabilit, de asemenea, mecanisme de cooperare cu NATO, destinate să permită Uniunii să utilizeze mijloacele NATO și să răspundă la preocupările SUA cu privire la PESA.

Din 2016, liderii UE au anunțat mai multe inițiative noi pentru a consolida cooperarea UE în domeniul securității și apărării, inclusiv Fondul European de Apărare (FEA) pentru a sprijini activitățile comune de cercetare și dezvoltare în zona apărării. În 2017, UE a lansat un nou acord privind apărarea (cunoscut oficial drept Cooperarea Structurată Permanentă sau COSPE) vizând cheltuirea mult mai eficientă a fondurilor destinate apărării, dezvoltarea în comun a capacităților militare și intensificarea interoperabilității militare. Liderii UE au afirmat că eforturi precum FEA și COSPE nu reprezintă primii pași către o armată a UE și că statele membre vor păstra controlul deplin asupra mijloacelor militare naționale și asupra deciziilor privind achizițiile de apărare, precum și investițiile. (Consiliul UE, 2017).

O parte dintre membrii UE susțin că preocupările generate de retragerea forțelor europene și ale SUA din Afganistan, în august 2021, demonstrează necesitatea unor capacități de apărare mai robuste ale UE. De asemenea, unii dintre membrii Uniunii au reînnoit cererile de înființare a unei forțe de reacție rapidă a UE, precum și pentru modificarea anumitor proceduri de luare a deciziilor în UE pentru a permite ca o astfel de forță să fie desfășurată rapid într-o criză. (Emmott, 2021). În același timp, implementarea inițiativelor UE privind securitatea și apărarea, inclusiv COSPE și optimizarea capacităților militare europene, rămâne provocatoare.

În ceea ce privește partea instituțională, UE a înființat trei noi organisme de luare a deciziilor în domeniul apărării pentru a susține, conduce și implementa PESA. Acestea sunt: Comitetul Politic și de Securitate (compus din reprezentanții naționali cu poziția cea mai înaltă și autoritară), Comitetul Militar (compus din șefii apărării ai statelor membre sau reprezentanții acestora la Bruxelles); și personalul militar (format din aproximativ 130 de experți militari detașați din statele membre). UE a stabilit, de asemenea, mecanisme de cooperare cu NATO, destinate să permită Uniunii să utilizeze mijloacele NATO și să răspundă la preocupările SUA cu privire la PESA. Acestea includ reuniuni periodice ale NATO-UE la nivel de ambasador și ministeriale, precum și întâlniri periodice între membrii UE și membrii europeni ai NATO ce nu sunt membri ai UE. Acest cadru permite intensificarea consultărilor în cazul unei crize, precum și accesul membrilor NATO

din afara UE de a contribui la operațiile conduse de către UE. (Archick, Gallis, p. 13).

„Berlin Plus” permite UE să împrumute mijloacele și capacitățile Alianței pentru operațiile conduse de către UE și, prin urmare, vizează prevenirea unei duplicări inutile a structurilor NATO și cheltuirea nejustificată a fondurilor europene insuficiente pentru apărare. „Berlin Plus” oferă UE „accesul neîngrădit” la capacitățile de planificare operațională ale NATO și „potențialul acces” la mijloacele comune ale NATO pentru operațiile conduse de UE „în care Alianța, ca întreg, nu este angajată”. (Summitul NATO, 1999).

Actualul mecanism de cooperare formală între NATO și UE îl constituie aranjamentul „Berlin Plus”, semnat în martie 2003. Ca parte a eforturilor continue de dezvoltare aprofundată a ESDP, UE a adoptat, în decembrie 2003, un nou acord privind îmbunătățirea capacităților de planificare militară a UE și a legăturilor NATO-UE. Acesta presupunea:

- înființarea unei celule de planificare a UE la Comandamentul NATO pentru a contribui la coordonarea misiunilor „Berlin Plus” sau a acelor misiuni conduse de UE utilizând mijloacele NATO;
- atașarea unei noi mici celule, cu capacitate de planificare operațională la personalul militar existent al UE, care să asigure permanent avertizare timpurie și planificare strategică, pentru a conduce posibile misiuni ale UE fără a întrebuița mijloacele NATO;
- invitarea NATO să detașeze ofițerii de legătură la Comandamentul militar al UE pentru a contribui la asigurarea transparenței și realizarea unei strânse coordonări între NATO și UE. (Burwell, Gompert, 2006, pp. 7, 13, 14). Oficialii britanici au susținut că noua celulă a UE nu va fi „un comandament permanent”, iar comandamentele naționale vor rămâne în continuare „opțiunea principală” pentru a conduce misiuni fără mijloacele NATO. (House of Commons, 2006, pp. 26-27).

Creată odată cu semnarea Tratatului de la Lisabona, în anul 2007, și urmând fostei PESA, Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC) oferă cadrul instituțional pentru derularea cooperării în domeniul securității și apărării, la nivelul Uniunii Europene. Un aspect ce individualizează PSAC este faptul că își păstrează caracterul

În 2016, oficialii din UE și NATO au semnat o declarație comună, care stabilește 42 de măsuri în șapte domenii de cooperare, de la combaterea amenințărilor hibride și a securității cibernetice la capacitățile de apărare, industria și cercetarea, exercițiile și consolidarea capacităților.

inter-guvernamental, funcționând în baza principiului unanimității în luarea deciziilor.

De la înființarea sa, UE a afirmat că PSAC are drept scop să permită UE să ia decizii și să desfășoare operații militare „în care NATO, ca întreg, nu este angajat” și că PSAC nu vizează înlocuirea rolului de apărare colectivă al NATO. Statele Unite au susținut eforturile UE pentru a dezvolta PSAC, cu condiția să rămână atașată față de NATO și să nu rivalizeze sau să dublice structurile sau resursele NATO. Adepții PSAC susțin că de capacitățile militare mai robuste ale UE va beneficia, de asemenea, NATO, având în vedere că 21 de țări aparțin, în prezent, ambelor organizații.

În 2016, UE a lansat o Strategie Globală care a reafirmat ambițiile pentru o autonomie strategică europeană, iar această ambiție a dominat dezbaterile privind apărarea europeană, prin care s-a urmărit definirea profilului de actor relevant al UE în domeniul securității și apărării (Consiliul UE, 2022). La acel moment au existat suspiciuni pentru aliații europeni cu privire la relația strategică dintre structurile și procesele UE și cele ale NATO. Tot în 2016, oficialii din UE și NATO au semnat o declarație comună, care stabilește 42 de măsuri în șapte domenii de cooperare, de la combaterea amenințărilor hibride și a securității cibernetice la capacitățile de apărare, industria și cercetarea, exercițiile și consolidarea capacităților. (The Diplomatic Service of European Union, 2016). În același context, Cooperarea Structurată Permanentă reprezintă un cadru politic bazat pe tratate pentru a sprijini statele membre ale UE să dezvolte capacități în comun și într-un mod care să le facă disponibile pentru operațiile militare ale UE. (The European Commission, 2017).

Două misiuni *Berlin Plus* au fost executate în Balcani, iar NATO și UE au căutat să-și coordoneze activitățile pe teren în cadrul operațiilor din Afganistan și în diferite locuri fierbinți din Africa. Rivalitatea birocratică și diferitele opinii de ambele părți ale Atlanticului privind viitoarele misiuni ale NATO și PSAC au contribuit, de asemenea, la divergențele dintre cele două organizații. Însă, apariția unor noi amenințări la adresa securității în Europa a determinat progrese recente spre o cooperare consolidată a NATO cu UE.

În 2016, NATO și UE au încheiat două noi aranjamente – unul privind combaterea contrabandei cu migranți în Marea Egee și altul privind apărarea cibernetică – și au emis o declarație comună pentru a „oferi un nou impuls și substanță nouă” parteneriatului lor strategic. (NATO, 2016). Printre alte măsuri agreate se numără: NATO și UE au convenit să-și intensifice capacitatea comună de a contracara amenințările hibride, să extindă cooperarea operațională privind migrația (în special în Marea Mediterană) și să consolideze suplimentar coordonarea referitoare la securitatea cibernetică și apărarea cibernetică. În 2018, liderii NATO au reafirmat importanța parteneriatului NATO-UE și ambele organizații s-au angajat să perfecționeze mobilitatea militară în Europa. (NATO, 2018).

Relația transatlantică și cooperarea UE-NATO, cu respectarea deplină a principiilor prevăzute în tratate și a celor convenite de Consiliul European în 11 martie 2022, inclusiv a principiilor incluziunii, reciprocității și autonomiei decizionale a UE, sunt esențiale pentru securitatea europeană în ansamblu. Solidaritatea dintre statele membre este afirmată la articolul 42 alineatul (7) din TUE.

OBIECTIVELE UE PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA DESFĂȘURĂRII ȘI SUSȚINERII FORȚEI ÎN VEDEREA REDUCERII DECALAJELOR TEHNOLOGICE FAȚĂ DE NATO

De la sfârșitul Războiului Rece, atât NATO, cât și UE au evoluat împreună cu mediul strategic european aflat în schimbare. Lumea se confruntă cu un moment critic pentru securitatea, pacea și stabilitatea internațională. În acest mediu de securitate, schimbat radical, ambele organizații iau măsuri pentru consolidarea și accelerarea adaptării lor în special la dezvoltarea și modernizarea structurii forței împotriva tuturor amenințărilor și provocărilor.

Deficitele europene în transport aerian strategic, muniții ghidate cu precizie, sisteme de comandă și control, informații, realimentarea în aer și neutralizarea apărării antiaeriene a inamicului sunt printre cele mai evidente aspecte ale acestui mediu de securitate. În stabilirea parametrilor „obiectivului fundamental” al forței de reacție rapidă cu o valoare de 60.000 de combatanți, liderii UE au urmărit să fixeze obiective care ar impune membrilor să dezvolte capacitatea de desfășurare și susținere a forței și să se reorienteze, iar în cele

**GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ**

De la sfârșitul Războiului Rece, atât NATO, cât și UE au evoluat împreună cu mediul strategic european aflat în schimbare. Lumea se confruntă cu un moment critic pentru securitatea, pacea și stabilitatea internațională. În acest mediu de securitate, schimbat radical, ambele organizații iau măsuri pentru consolidarea și accelerarea adaptării lor în special la dezvoltarea și modernizarea structurii forței împotriva tuturor amenințărilor și provocărilor.

Acțiunile PESA pe termen scurt și mediu s-au concentrat pe „misiunile Petersberg”, de intensitate redusă, mai degrabă decât pe operațiile de impunere a păcii, de mare intensitate. Liderii UE au subliniat faptul că eficientizarea eforturilor de apărare ale statelor membre și promovarea proiectelor multinaționale pentru a reduce costurile de operare interne au fost obiective esențiale ale PEAC.

din urmă, să majoreze cheltuielile de apărare pentru a susține reducerea decalajului privind echipamentele militare.

În 2000 și 2001, UE a organizat două conferințe privind angajamentul de capabilități militare în vederea stabilirii contribuțiilor naționale la forța de reacție rapidă și rezolvarea deficitului de capabilități. Statele membre au promis un supliment față de cei 60.000 de militari puși la dispoziție din forțele naționale existente, precum și până la 400 de aeronave de luptă și 100 de nave militare ca elemente de sprijin. În 2001, UE a inițiat, de asemenea, un Plan European de Acțiune privind Capabilitățile (PEAC) pentru a elabora strategii de reducere a decalajului de capabilități. (Archic, Gallis, p. 14). Consiliul European de la Salonic, din iunie 2003, a ajuns la concluzia că UE avea capacitate operațională pe întreaga gamă de „misiuni Petersberg”, limitată și constrânsă de deficiențe asumate, care puteau fi atenuate de dezvoltarea ulterioară a capabilităților militare ale UE. (Council of the European Union, 2003, p. 17).

Ambele organizații au susținut permanent că relația transatlantică și cooperarea UE-NATO, cu respectarea deplină a principiilor prevăzute în tratate, inclusiv a principiilor incluziunii, reciprocității și autonomiei decizionale a UE, sunt esențiale pentru securitatea membrilor celor două organizații. (The Council of the EU, 2022, p. 1).

Drept urmare, acțiunile PESA pe termen scurt și mediu s-au concentrat pe „misiunile Petersberg”, de intensitate redusă, mai degrabă decât pe operațiile de impunere a păcii, de mare intensitate. Liderii UE au subliniat faptul că eficientizarea eforturilor de apărare ale statelor membre și promovarea proiectelor multinaționale pentru a reduce costurile de operare interne au fost obiective esențiale ale PEAC. Unele opțiuni avute în vedere au inclus: închirierea mijloacelor comerciale (în primul rând, pentru transportul aerian); folosirea sau punerea în comun a mijloacelor naționale de către mai multe state membre; specializarea de „nișă” în care unul sau mai multe state membre își asumă responsabilitatea pentru a asigura o anumită capabilitate; și mai multe proiecte comune de achiziții. (Archick, Gallis, p. 15).

Conceptul de *grup de luptă* oferă UE un instrument specific în gama capabilităților de răspuns rapid, ceea ce contribuie la realizarea unei Uniuni mai coerente, mai active și mai capabile. Acest concept permite UE să răspundă oportun la crizele emergente cu mijloace militare,

ținând cont de dimensiunea și capabilitățile grupurilor de luptă gata să intervină. Conceptul *grupului de luptă* este, de asemenea, un motor pentru dezvoltarea capabilităților, perfecționarea interoperabilității și transformarea forțelor armate ale statelor membre din „*Războiul Rece*” într-o configurație expediționară, astfel încât statele membre să aibă capacitatea de a întreprinde desfășurări și operații rapide.

La summitul UE din iunie 2004, de la Bruxelles, liderii UE au aprobat un nou Obiectiv Principal 2010, care a vizat dezvoltarea capabilităților militare europene. Obiectivul a fost axat pe îmbunătățirea interoperabilității, desfășurării de trupe și sustenabilității forțelor armate ale statelor membre. Un element-cheie al obiectivului principal a fost tocmai conceptul de „*grupuri de luptă*”, care urmărea să perfecționeze suplimentar capacitatea UE de a răspunde rapid la crizele emergente și îndeplinirea întregului spectru de „*misiuni Petersberg*”. Era prevăzut ca fiecare grup de luptă să fie format din aproximativ 1.500 de combatanți în stare de pregătire de luptă ridicată, capabil să fie desfășurat, în termen de până la 15 zile, pentru o perioadă de până la patru luni, fie pentru misiuni independente, fie ca forță înaintată pentru a „*pregăti terenul*” pentru o operație ulterioară mai amplă. În noiembrie 2004, la cea de-a treia conferință despre angajamentul privind capabilitățile militare ale UE, oficialii UE au anunțat planurile de creare a 13 grupuri de luptă, care puteau fi constituite de unul sau mai multe state membre și puteau include, de asemenea, membri din afara UE.

Începând cu ianuarie 2007, UE a anunțat că grupurile de luptă sunt „*pe deplin operaționale*”, ceea ce înseamnă că UE dispunea de capacitatea de a organiza două operații de valoare grup de luptă aproape simultan. Mulți experți militari europeni și americani consideră grupurile de luptă ale UE ca fiind mai sustenabile și mai utile decât forța de reacție rapidă de 60.000 de combatanți a UE. Ei speră că accentul pus pe formațiunile multinaționale foarte instruite și rapid desfășurabile indică faptul că UE a făcut progrese substanțiale în ceea ce privește consolidarea capabilităților sale de apărare și caută noi modalități de eficientizare suplimentară a resurselor de apărare existente. (Archick, Gallis, p. 16).

Conceptul *grupurilor de luptă* ale UE este complementar și se consolidează reciproc cu documentele Forței de Răspuns NATO

Mulți experți militari europeni și americani consideră grupurile de luptă ale UE ca fiind mai sustenabile și mai utile decât forța de reacție rapidă de 60.000 de combatanți a UE. Ei speră că accentul pus pe formațiunile multinaționale foarte instruite și rapid desfășurabile indică faptul că UE a făcut progrese substanțiale în ceea ce privește consolidarea capabilităților sale de apărare și caută noi modalități de eficientizare suplimentară a resurselor de apărare existente.

UE a făcut pași semnificativi pentru a fi capabilă să răspundă amenințărilor iminente sau să reacționeze rapid la o situație de criză în afara Uniunii în toate etapele ciclului unui conflict. Statele membre ale UE contribuie semnificativ, prin diferite forme de cooperare, la asigurarea intereselor UE și a păcii și stabilității în lume.

(FRN), ținând cont de caracteristicile ambelor organizații. Grupul de capabilități UE-NATO, în special prin schimbul continuu de informații pentru abordarea coerenței generale și a complementarității dintre grupurile de luptă ale UE și ale FRN, va asigura dezvoltarea consolidată coerentă, transparentă reciprocă a cerințelor de capacitate comune pentru ambele organizații. (The European Parliament, 2004).

Pe parcursul ultimilor șapte ani, organismele UE au contribuit la noua arhitectură europeană de apărare. În mai 2017, Consiliul a aprobat Revizuirea Anuală Coordonată privind Apărarea (RACA). RACA a fost concepută ca un instrument pentru a ajuta statele membre să-și armonizeze planurile naționale de apărare și să se asigure că acestea sunt în concordanță cu obiectivele UE, precum și să oficializeze cooperarea în domeniul apărării. De la lansarea lor, FEA, COSPE și RACA s-au dezvoltat rapid. UE face demersuri pentru a fi capabilă să acționeze rapid și ferm ori de câte ori izbucnește o criză, alături de parteneri dacă este posibil și pe cont propriu atunci când este necesar. Va dezvolta o capacitate de desfășurare rapidă și va consolida structurile de comandă și control promovând un proces decizional rapid și mai flexibil. (The Council of the EU, 2022, pp. 23-28). Cele mai recente modificări propuse, adresate arhitecturii de apărare a UE, încearcă să abordeze provocările legate de luarea deciziilor și de finanțarea durabilă. Adoptarea deciziilor prin majoritate calificată ar putea ajuta la depășirea diferendelor dintre statele membre și să facă politica externă a UE să fie mai eficientă și mai autonomă.

CONCLUZII

În ultimii câțiva ani, Uniunea Europeană s-a străduit să găsească soluția optimă în vederea abordării schimbării semnificative în mediul de securitate european. Cele mai importante preocupări se referă la conflictul în curs de desfășurare din Ucraina, la Rusia și la activitatea teroristă în Europa, raportată la Organizația Statului Islamic. Astfel de probleme au testat capacitatea UE de a realiza politicile externe și de securitate comune adesea complicate de necesitatea de a se ajunge la un consens între toate statele membre.

UE a făcut pași semnificativi pentru a fi capabilă să răspundă amenințărilor iminente sau să reacționeze rapid la o situație de criză în afara Uniunii în toate etapele ciclului unui conflict. Statele membre

ale UE contribuie semnificativ, prin diferite forme de cooperare, la asigurarea intereselor UE și a păcii și stabilității în lume.

În susținerea profilului activ al UE, pentru a putea răspunde provocărilor de securitate și subscris obiectivului general de instituire a unei capabilități de apărare europene comune, realizată prin contribuția statelor membre cu capacități civile și militare, sub egida PSAC au fost înregistrate progrese semnificative atât prin dezvoltarea cadrului conceptual, cât și prin lansarea unor inițiative de dezvoltare a capabilităților de securitate și apărare.

Deși acest concept a descris, inițial, necesitatea unei acțiuni mai ample a UE în domeniile de securitate și de apărare, Uniunea l-a extins recent, pentru a include alte domenii, cum ar fi comerțul, tehnologia digitală și schimbarea climei, printre altele. Pentru unii oficiali ai UE, dezvoltarea posturii Uniunii de lider internațional robust reflectă îngrijorările legate de viitorul traseu al parteneriatului SUA-UE.

În ultima perioadă de timp, membrii UE au întreprins pași importanți pentru aprofundarea integrării politice cu rezoluții privind amplificarea politicii externe comune și dimensiunea de apărare, în scopul îmbunătățirii capabilităților statelor membre ale UE de a gestiona crizele de securitate. Evoluția NATO și a UE, în ciuda unui nivel ridicat de cooperare, a parteneriatului strategic într-un spirit de deschidere totală reciprocă, de transparență, complementaritate și respect pentru diferitele mandate ale organizațiilor, autonomie decizională și integritate instituțională, după cum este convenit de către cele două organizații, a fost totuși marcată și de unele diferențe de opinii. Acestea sunt inevitabile între o multitudine de țări care au relații istorice diferite și, adesea, interese naționale diferite în ceea ce privește politica externă. În ultimii ani, o parte dintre liderii europeni au reînnoit propunerile ca UE să devină un actor global mai încrezător, independent – adesea cu referire la autonomia strategică. Apărarea a fost considerată mult timp cel mai protejat domeniu al politicii și „ultimul bastion” al suveranității naționale.

Uniunea Europeană este, în general, considerată o piatră de temelie pentru stabilitatea și prosperitatea europeană, dar se confruntă și cu provocări interne și externe. Procesele de luare a deciziilor și rolul instituțiilor UE diferă în funcție de subiectul în cauză. În anumite alte domenii – în special, în cel al politicii externe

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

*În ultimii ani,
o parte dintre
liderii europeni
au reînnoit
propunerile ca
UE să devină
un actor global
mai încrezător,
independent
– adesea cu
referire la
autonomia
strategică.
Apărarea a fost
considerată
mult timp cel
mai protejat
domeniu al
politicii și
„ultimul bastion”
al suveranității
naționale.*

Uniunea Europeană a depus eforturi pentru o mai mare flexibilitate a procesului decizional, fără a compromite solidaritatea politică și financiară. În acest scop, a continuat să adapteze modelul actual de misiuni și operații militare pentru a le spori eficacitatea pe teren. Instrumentele de comunicare strategică au fost consolidate permanent, pentru a sprijini mai eficient misiunile și operațiile comune.

și de securitate – , statele membre au convenit să coopereze, dar să-și păstreze suveranitatea completă. Luarea deciziilor în astfel de domenii este interguvernamentală și necesită acordul unanim al tuturor țărilor membre ale UE, orice guvern național putându-se opune unei decizii. Instituțiile UE joacă, în general, un rol mai limitat în procesul de luare a deciziilor în anumite domenii de politică, dar pot fi implicate cu eficiență în implementare și în monitorizare.

Uniunea Europeană a depus eforturi pentru o mai mare flexibilitate a procesului decizional, fără a compromite solidaritatea politică și financiară. În acest scop, a continuat să adapteze modelul actual de misiuni și operații militare pentru a le spori eficacitatea pe teren. Instrumentele de comunicare strategică au fost consolidate permanent, pentru a sprijini mai eficient misiunile și operațiile comune.

Dar, rămân unele întrebări în ceea ce privește modul în care NATO și UE se vor raporta una la cealaltă în termeni strategici. Dacă UE aspiră la autonomie strategică, atunci ce rol are NATO? Pe de altă parte, care este scopul PSAC a UE dacă nu realizează autonomia și continuă, în practică, să se bazeze pe NATO pentru apărare colectivă și securitate?

Este util ca UE să întrebuițeze mai eficient fondurile majorate pentru apărare, să dezvolte flexibilitatea și reacția rapidă, protejând, în același timp, interoperabilitatea și să valorifice investițiile rentabile în tehnologie și în inovare.

Există o cerință crescândă pentru ca UE să devină un „furnizor de securitate”. Această solicitare vine de la cel mai bun aliat al Europei, și anume SUA, dar și din partea statelor membre. Țările europene au luat o serie de inițiative menite să dezvolte încadrarea progresivă a unei politici de apărare comune în cadrul unei politici externe de securitate comune, care își propune ca Uniunea să aibă capacitate de acțiune autonomă, susținută de forțe militare credibile, de mijloace de luare a deciziei pentru a le întrebuița și de starea de pregătire adecvată, cu scopul de a răspunde crizelor internaționale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Archick, K., Gallis, P. (2008). *NATO and the European Union*. CRS Report for Congress, pp. 1-4, 11-16, 18-19, <https://sgp.fas.org/crs/row/RL32342.pdf>, accesat la 5 aprilie 2022.
2. Clark, W. (2001). *Waging Modern War*, pp. 164, 176-178, 215-219, 224-225, 249-256, New York, <https://www.amazon.com/Waging->

- Modern-War-Bosnia-Kosovo/dp/1586481398?asin=1586481398&revisionId=&format=4&depth=1, accesat la 5 aprilie 2022.
3. Emmott, R., Siebold, S. (2021). *EU Should Enable Military Coalitions to Tackle Crises, Germany Says*. Reuters, 2 septembrie, <https://www.reuters.com/article/us-eu-defence-idCAKBN2FY0IC>, accesat la 5 aprilie 2022.
  4. Burwell, F.G., Gompert, D.C., Lebel, L.S., Lodal, J.M., Slocombe, W.B. (2006). *Transatlantic transformation: Building a NATO-EU security architecture*. Washington, D.C., pp. 7, 13, 14, https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2006/03/0603-Transatlantic_Transformation_0.pdf, accesat la 15 aprilie 2022.
  5. Hunter, R. (2002). *The European security and defense policy. NATO's, companion or competitor?* RAND Europe and the International Security and Defense Policy Center of RAND's National Defense Research Institute, pp. 3, 10, 23, 30, 115, 121, 130, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/MR1463/RAND_MR1463.pdf, accesat la 2 mai 2022.
  6. Mehta, A. (2018). U.S. „Cautiously Watching EU Military Proposal”. *Defense News.com*, 13 februarie, pp. 1-3, <https://www.defensenews.com/global/europe/2018/02/13/us-cautiously-watching-eu-military-proposal/>, accesat la 5 aprilie 2022.
  7. Consiliul UE (2017). „Cooperarea în domeniul apărării: Consiliul instituie cooperarea structurată permanentă (PESCO), cu participarea a 25 de state membre”, comunicat de presă, 11 decembrie, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2017/12/11/defence-cooperation-pesco-25-member-states-participating/>, accesat la 5 aprilie 2022.
  8. Consiliul UE (2022). *O Busolă strategică pentru consolidarea securității și apărării UE în următorul deceniu*, <https://www.consilium.europa.eu>, accesat la 13 mai 2022.
  9. European Commission (2017). *The European Union is stepping up efforts to improve military mobility*. European Commission Press Release. Belgia: Brussels, 11 noiembrie, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/IP_17_4385, accesat la 5 aprilie 2022.
  10. France 24, Paris (AFP). *When Chirac opposed war in Iraq*, issued on: 26/09/2019, <https://www.france24.com/en/20190926-when-chirac-opposed-war-in-iraq>, accesat la 5 aprilie 2022.
  11. House of Commons (2006). *European Security and Defense Policy: Developments Since 2003, Research Paper 06/32*, 8 iunie, pp. 26-27, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/RP06-32/RP06-32.pdf>, accesat la 5 aprilie 2022.
  12. NATO and the European Union (2008), <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32342.html>, accesat la 5 aprilie 2022.

13. NATO, Topics (2009). *NATO's relations with the European Union*, updated: 9 aprilie 2009, https://www.nato.int/summit2009/topics_en/21-nato-eu_strategic_partnership.html, accesat la 2 mai 2022.
14. NATO (1999). *Washington Summit Communiqué*, 24 aprilie, Art. 9, <https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-064e.htm>, accesat la 15 aprilie 2022.
15. NATO (2016). *„Joint Declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary-General of the North Atlantic Treaty Organization”*, press release, 8 iulie, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm, accesat la 23 aprilie 2022.
16. NATO (2018). *„Joint Declaration on EU-NATO Cooperation”*, press release, 10 iulie, https://www.consilium.europa.eu/media/36096/nato_eu_final_eng.pdf, accesat la 15 aprilie 2022.
17. NATO Strategic Concept, 29 iunie 2022, <https://www.nato.int/strategic-concept/events/>, accesat la 13 iulie 2022.
18. Petersberg Declaration made by the WEU Council of Ministers (1992). Bonn, https://www.cvce.eu/en/obj/petersberg_declaration_made_by_the_weu_council_of_ministers_bonn_19_june_1992-en-16938094-bb79-41ff-951c-f6c7aae8a97a.html, accesat la 22 iunie 2022.
19. *Strategia Națională de Apărare a Țării 2020-2024* (2020). București: Administrația Prezidențială.
20. Summitul NATO (1999). *„Berlin Plus”*. *The Washington Summit Communiqué*, Art. 10, 24 aprilie, <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-064e.htm>, accesat la 5 aprilie 2022.
21. The Council of The European Union. Presidency Conclusions (19-20 iunie 2003). Grecia: Thessaloniki, p. 17, <https://www.consilium.europa.eu/media/20847/76279.pdf>, accesat la 5 aprilie 2022.
22. The Council of the European Union (2021), <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/presidency-council-eu/>, accesat la 21 iunie 2022.
23. The Diplomatic Service of European Union (2016). *EU-NATO Cooperation*, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_nato_factsheet-final.pdf, accesat la 5 aprilie 2022.
24. The European Council (1999). *Presidency Conclusions*. Helsinki, 10-11 decembrie cap. 2, https://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm, accesat la 5 aprilie 2022.
25. The European Council (2013). EU Battlegroup, *Common Security and Deference Policy*, aprilie, p. 2, https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/esdp/91624.pdf, accesat la 5 aprilie 2022.
26. The European Council (2022). *Versailles Declaration. Informal meeting of the Heads of State or Government, Versailles, 11 martie*, pp. 1-5, <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>, accesat la 5 aprilie 2022.

27. The European Parliament (1990). *Transatlantic Declaration on EC-US Relations*, https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/124320/trans-declaration_90_en.pdf, accesat la 5 aprilie 2022.
28. The European Parliament (2004). *Declaration on European Military Capabilities. Military Capability Commitment Conference*, Belgia: Brussels, https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede110705militarycapabilities_/sede110705militarycapabilities_en.pdf, accesat la 15 aprilie 2022.
29. The White House (2021). „*Joint Statement on the Phone Call between President Biden and President Macron*”. Statements and Releases, 22 septembrie, <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/22/joint-statement-on-the-phone-call-between-president-biden-and-president-macron/>, accesat la 2 aprilie 2022.
30. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community (2007). În *Official Journal of the European Union*, p. C306/34, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:FULL:EN:PDF>, accesat la 5 aprilie 2022.
31. Western European Union (1992). „*Petersberg Declaration*”. Council of Ministers, Bonn, 19 iunie, p. 6, https://www.cvce.eu/en/obj/petersberg_declaration_made_by_the_weu_council_of_ministers_bonn_19_june_1992-en-16938094-bb79-41ff-951c-f6c7aae8a97a.html, accesat la 5 aprilie 2022.

